

БЕЛАРУСКАЯ КРЫНІЦА

BIELARUSKAJA KRYNICA

Palityčnaja, hramadzkaja i literaturnaja hazeta.

Adras Redakcyi i Administracyi:
WILNIA, ZAWALNAJA 1—1 (Wilno, Zawalna 1—1).
Redakcyja adžyniena ad 9 hadz. ran. da 4-aj uwieč.

HAZETA WYCHODZIĆ RAZ U TYDZIEŃ.

Koŭsty wydawańnia pakrywajuc składki.
Składka u hod 4 zał., na paŭhoda — 2 zał.,
na 3 miesiacy — 1 zał.

XI-ты Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў

Ужо адзінаццаты год, як адбываюцца міжнародныя кангрэсы нацыянальных меншасцяў. Зраділа іх нацыянальнае пачуццё і сьведамасьць патрэбы абароны сваіх нацыянальных правоў у тых народаў, ці іх часткаў, якія апынуліся пад уладай чужых дзяржаў. Ня што іншае, як гэта пачуццё і гэта сьведамасьць і беларусаў зрабіла сталымі ўчаснікамі гэтых кангрэсаў. Такімі сталымі прадстаўнікамі на Кангрэсах Нацыянальных Меншасцяў зьяўляюцца дэлегаты Беларускага Нацыянальнага Камітэту ў Вільні. Сёлета быў дэлегаваным інж. Ад. Клімовіч. Дэлегат гэты, на жаль, на Кангрэс аднак прыбыць ня мог, бо польскія ўлады не далі яму загранічнага пашпарту. Прышлося такім чынам К-ту агранічыцца высылкай у Жэневу на Кангрэс тэлеграфічнага прывітаньня, а так-жа пісьменнага выясьненьня беларускага становішча, якое там, як відаць з справаздачы, было адчытана.

Беларуская праблема, як у Польшчы, так і ў Саветах дагэтуль неразвязана. Праблема гэта сталася яшчэ больш запутанай і цяжкой, калі мін. Бэк заявіў у мінулым годзе на паседжаньні Лігі Народаў, што міжнародны трактат аб нацыянальных меншасцях Польшчы не абавязвае, і калі Саветы апошнімі гадамі павялі яўна анты-беларускую палітыку.

Палажэньне агулам недзяржаўных народаў і звычайных нац. меншасцяў апошнімі гадамі сталася яшчэ больш цяжкім і запутаным у многіх дзяржавах Эўропы. Аказваецца, палажэньне так зв. нац. меншасцяў стаецца цяжэйшым у меру таго, як на сьвеце разьвіваецца і ўкрапляецца фашызм, белая або чырвоная дыктатура.

Паказчыкам гэтакага палажэньня нац. меншасцяў у Эўропе і патрэбы шуканьня выхаду з яго быў так-жа сёлетні Кангрэс. Дэлегаты ад розных нац. меншасцяў, зьехаўшыся ў Жэневу, скаржыліся на штотараз цяжэйшае палажэньне сваіх народаў, падчырквалі бяздзейнасьць і слабасьць Лігі Народаў у справе абароны пакрыўджаных народаў, а так-жа выказваліся аб неабходнасьці лепшай арганізацыі нац. меншасцяў і аб патрэбе стварэньня міжнароднай праўнай абароны іх.

Гэтакага больш-менш характару і прынятыя на Кангрэсе рэзалюцыі, якія сьцьвярджаюць штотараз горшае палажэньне нац.

меншасцяў у дзяржавах Эўропы і дамагаюцца праўнай міжнароднай абароны іх, дамагаюцца так-жа ад дзяржаў, у якіх знаходзяцца нац. меншасці, каб яны баранілі і забясьпечылі належныя ім правы, выясьняюць, што кожны нацыянальны рух ёсьць характарам сваім самастойны, цалком асобны і якога няможна лічыць за адно з ніякім палітычным рэжымам, як гэта робіцца ў рожных дзяржавах, дзе пануе яўная ці ўкрытая, фашыстоўская белая ці чырвоная дыктатура, выясьняюць так-жа граніцы між правамі нац. меншасцяў і правамі дзяржавы і ўрэшце выступаюць у абароне права для нац. меншасцяў ужываць назоваў розных меснасцяў у іх роднай мове, бо як ведама, некаторыя дзяржавы мясцовыя назовы перамяняюць на назовы паводле сваёй дзяржаўнай мовы; робіцца гэта, як ведаем, і ў нас, як у Заходняй, так і ў Усходняй Беларусі.

Словам, з рэзалюцыяў відаць, што сёлетні Міжнародны Кангрэс Нацыянальных Меншасцяў падыйшоў да спраў пакрыўджаных народаў даволі блізка. Астаецца толькі пажадаць, як гэта мы пісалі і ў прошлым годзе, каб у найбліжэйшай будучыне Кангрэсы гэтыя рэарганізаваліся на больш шырокіх падставах, каб наўстаў Выканаўчы К-т з сталай сялібай у якой нэўтральнай дзяржаве, зложаны з усіх прадстаўнікоў нац. меншасцяў, якія да яго хочаць належаць, і каб менш разважаліся тэарэтычныя правы пакрыўджаных нацыяў, а больш практычныя спосабы абароны гэтых правоў.

Сяньня, калі павяга Лігі Народаў штотараз зьмяняецца, калі яе маральная слабасьць і характар супалкі вялікіх дзяржаў для абароны сваіх імпер'ялістычных і капіталістычных інтарэсаў выяўляюцца штотараз ярчэй, міжнародны арганізаваны супольны фронт пакрыўджаных народаў у справе вызваленьня іх, у справе супакою і міжнароднай справядлівасці могаў адыграць роль сапраўды выдатную, або й расшчучую.

БЕЛАРУСЫ! Прысылайце ахвяры на фонд беларускай асьветы! — Паширайце беларускае друкаванае слова. — Навучайце дзяцей чытаць і пісаць па-беларуску!

Nastroj u masie

(Brasłaŭski paw.)

Біларуская народная сьведамасьць і любоў да ўсяго біларускага за апошнія 10 гадоў узрасла многа. Гадоў 10 назад, біларускі рух у Брашэўшчыне апыраўся на народна сьведомых адзінках, а цяпер геты рух ачэпляе ўжо шырокія масы і зьяўляецца справай масавай. Справа адраджэньня біларускага народу ўжо ня жо́е́ чу́жой справай ко́жнaму тутэйшаму сьлaніну-хaспaдару, — гeтaя cпpaвa глyбoкa ўжo зaсiлeлa ў ду́шy брашэўскага сьлaнінa. Сiлaнiе ў гутарцы мiж сабoю кaнкpeтнa пpaдcтaўлaюч бyду́чыню Біларускага нaрoду — cтpoжaч вiзiю дoбpaгa жыццiя. Вiєлмi чeстa cилaнiє хaвoрaч aб пaдзiєжaх у 1917—18—19 гaдoч, aсaблiвa aб aбвiє́шчaннi нeзaлeжнacцi Бiєлaруcи i пpычынaх нeздiєлiєннiє гeтaгa iдeaлy Бiєлaруcкaгa нaрoду. Тут cилaнiє клaду́ч у вiну Бiєлaруcям нeacвiєдaмacць i пaвoлнacць.

Аб гeтых cпpaвax, тyтeйшyя cилaнiє хaвoрaч aмaл уcиє — хpaмaтнyя i нiєхpaмaтнyя, тyжa штo чyтaюч бiєлaруcкiє гaзeтy i тyжa, штo гaзeт нiє чyтaюч. Пpaўдa, aб гeтым cилaнiє хaвoрaч „ciшкoм“ — мiж сабoй i ў cакpeцe aд пaлiцiє, дyчaвiєнcтвa, чыноўнiкaў i aхулeм aд чyжых людзiє.

Жо́сць у Брашэўшчынe нiє мaлa пoлcкiх aрhанiзaцыяў i здeвaлacцiє, штo дa iч нaлeжaч пaлaкi. Тымчacaм нiє тaк жо́сць. Дa пoлcкiх aрhанiзaцыяў у Брашэўшчынe нaлeжyч нaплывoвы пoлcкi элемент — чыноўнiкi, aсaднiкi i iншyя пpышeлцy, мiєcцoвyя iлaчтyнy i мaлa cвiєдaмy элемент бiєлaруcкi; нaлeжaч i cвiєдaмyє нaцыянaлнa бiєлaруcы, a гeтa дзiєлa тaгo, кaб тaм уcвiєдaмiєч мaлa cвiєдaмy бiєлaруcкi элемент; нaлeжaч дa пoлcкiх aрhанiзaцыяў i тyжa бiєлaруcы, кaкiє, пaшлa турмы зa рoзнyє cпpaвy, у пoлcкiх aрhанiзaцыяж „пapaўлaюч“ cабe aплiнy.

У пoлcкiх aрhанiзaцыяж нaйбoлш дзiєлнy — гeтa чыcтy, iдeювy бiєлaруcкi элемент. Гeтa пaцвiєдaжyч фaкты. У aрhанiзaцыяж пoлcкaгa „Стiєлцa“ i ў iншых „cтoвaжyшeнiєлax“ — нa ўciєй тeрытoрыі Брашэўшчыны — бiєлaруcы дaмaгaюцa бiєлaруcкaj лiтaратуры — гaзeт i кнiжaк, a тaк-жa дaмaгaюцa бiєлaруcкiх пpaдcтaўлeнiєлaў. Тoж тoлкi, чтo блiжe чoдзiєч кaлa гeтaгo, вiєдaє, кaк змaгaюцa з бiєлaруcкiєй кiєдoўнiкi пoлcкiх aрhанiзaцыяў нaвaт у ўлoўнi гeтых aрhанiзaцыяў.

Слoвaм, пoлcкaя кyльтуpa нiє дaє рaды ў Брашэўшчынe. Бiєлaруc мaє cвaю кyльтуру i яє cтaвлiє cупpoч чyжoй. У aднocинaх дa пaлaкoў — чыноўнiкaў, aсaднiкaў, вyчыцiєлoў — бiєлaруcкiє cилaнiє зaўciєдy cтaвiєцa „вy“ i „мy“, a дa пoлcкiєй i пoлcкaj кyльтуры — „пaвaшaмy“ i „вaжa-жa“; дa ўciєгo бiєлaруcкaгa брашэўcкiє cилaнiє aднocиєцa „нaжaє“ oбo „пaнaшaмy“. Woс aдзiн з мнoгiх пpыклaдaў.

Пoлcкaя aрhанiзaцыя ў Брашэўшчынe лaдзiєч пoлcкaє пpaдcтaўлeнiє. Пpaдcтaўлaюч „10 тy пaвлiєжoн“ — пpaдcтaўлaєцa cпapaўднaгa Hoлхoтa Пoлcкeгa нaрoду. У зaлi aмaл тoлкi cиєбpы гeтaj aрhанiзaцыі. Пaшлa пpaдcтaўлeнiє чaрaктepнeгa гyтaркa: „нy i тpуднa бyлo тaдy iм“. Гeтaє „iм“ aднocиєцa дa цeлacцi Пoлcкaгa нaрoду, a нiє дa aдзiнaк.

Зyсiм iнaкш рeaхyє чyццiє брашэўcкaгa cилaнiнa пaшлa бiєлaруcкaгa пpaдcтaўлeнiє — тaдy зaўciєдy

U sprawie samaadukacyi

My nia raz pisali ab samaadukacyi i zachwoćwali našych čytačoŭ, sympatykaŭ i pryčilnikaŭ da jaŭe i chatniaha nawučańnia dzialej pabielarusku.

Ab hetym my pisali padwosień letaŭ, pisali i ŭ papierdnija hady. Zakklikaŭ bielearuskuju moładź, tak sama i starejšych da samaadukacyi i ciapier. Pry hetym przypaminajem starejšym, što ichnim światym abawiazkam joŭ nawučač maładoŭe pakaleńnie — dzialej školnaha wieku — čytač i pišač pabielarusku, hraždankaj i łacinkaj.

My wieđajem, što sprawa samaadukacyi bielearskaj moładzi, a pry joj i achwatniejšych starejšych, stałe ŭžo dawoli paważna i na slale heta sprawa ŭžo wielmi na časie. Ab hetym wymoŭna kaža adno z mnoghich prysłanaŭ B. N. K. piśmo-zwarot u hetaj sprawie, najbołš charakternaje, jakoe drukujem.

Prezydijumu Bielearskaha Nacyjanalnaha Kamitetu ŭ Wilni.

My, Bieleary, mocna čujem potrebu wučycca ŭ rodnej mowie. Naŭ wieliki čaławiek — bielearski paet Francis Baŭšewič ppaŭdu skazaŭ zaklikajučy: „nie pakidajcie mowy swajej bielearskaj, kab nia ŭmierli.“ Na hety klič Bieleary stanuli ŭčylnymi radami ŭ abaronie rodnej mowy. Bieleary ŭzłazili za samaadukacyju i pačeli paznawač siabie. Ciapier ŭžo mnoghija ŭwiedomyja maładyja Bieleary z poŭnaj wieraj hlazdieč u budyčyniu Bielearskaha narodu. Adna najbołšaja biada — moładź najaŭa i starejšyja čujuč slabosć swajej wiedy ab swajej Bačkaŭšczyne. My, wiaskoŭcy, wiewdu ahułnuju i ab Bielearysach zdebym wajem samatužna — samaadukacyja, a kab hetaja samatužnaja praca samaadukacyi — abniela mehčyma najšyrejšyja hramady maładzi i starejšych, my prapanujem Prezyd. Biel. Nac. K-ty nastupnoje:

Daručyć adpawiednej hruple našych dziejačoŭ, kab jana z pačatkam hetaha 1935-36 školnaha hodu pačala wydawač drukam specyjalny mieśiačnik — padručnik samaadukacyi. Nazwač hety časapis — padručnik samaadukacyi — možno „Bielearski Student“ i redahawač jaho tak, kab byŭ dastupny ŭšyrokim masam moładzi. Heta byli b zawoŭnyja kursy zaŭkolnaj aświety, pašla prasluchańnia katorych treba byŭo dawač i adpawiednyja paświedčańnia.

Podpisy...

Ab hetaj sprawie centrali bielearskich aрhанизaцыяў chibi-ž wiewduč i sprawaj samaadukacyi ŭ bielearskaj wioscy zacikawiacca šyrej. Pry hetym my chočam žwiernuč bołš uwaħu na chatniaje nawučańnie dzialej pabielarusku. Centrali bielearskich aрhанизaцыяў пaвiнны пaдбaч aб aдпaвiєднaj dla dzialej lektury, a бačкi, aпiєкyнy i starejšyja пaвiнны пapиєцa aб chatнiєм nawučańнiє dzialej pabielarusku. p-k.

pačujeŭ: „hetak jano i joŭsć“, abo „hetak i пeвiннa byč, jak kazaŭ“... „u nas zađuŭnych ciєmnata — treba пpašwiačca“ i h. d.

Bielearskija cилaнiє čyžacka aднocиєцa тaк-жa дa пoлcкaгa кašciєлa i рaсiєлcкaj carkwy — jєny kazuč: „нa тoje пoп, кaб cвajo čoўp“.

Aднyм cлoвaм, брашэўcкiє cилaнiє мoцнa тpымaюцa бiєлaруcкiєй i пaстyпoвa ўcвiєдaмлaюцa нaцыянaлнa, пaлiтyчнa i cocyялнa. Wиaлiчкa.

Z wybarnaha frontu

U minuloju niadzielu, 8 h. m., wa ūsiej Polšcy abdylosia hałasawańnie — „wybary” wyznačanych kandydataŭ na pasłoŭ u Sojm.

Jak wyznačali kandydataŭ na pasłoŭ i jaki ūplyŭ na hetaje wyznačenie mieli pracouńja, — sialanie i rabotniki, — my pisali, a na praktycy pracouńja sami prakanalisia.

Na hetych wyznačanych reprezentantaŭ wybaršcyki mieli prawa i „zachwočanuju” mahčymaść hałasawać i hetak „wybrać” ich swaimi pradstaŭnikami ū Sojm.

Nie hałasawała 60 proc. wybaršcykaŭ.

My ūžo pisali, što ūsia apazycija była abwieściuŭ bajkot wybaraŭ. I woś, wa ūsiej Polšcy hałasawała mała boľš, jak tracina (35—40 proc.) ūsiech wybaršcykaŭ. U niekatorych miascach nadta mała ludziej hałasawała, a ū niekatorych, dzie hałasawała boľš, dyk ūmat nakidana było nia waŭnych hałasoaŭ. Najboľš lik hałasujučych, jak padaje aficyjalnaja sprawaždača, dyk heta ū našym Kraju, asabliwa na Palešsi, dzie najboľš nia hramatnych.

Hetkim hałasawańniem wybrany,

U Waršawie i ū inšych okruhach nikatoryja — sučasnyja ministry, byŭšyja pasły B.B. i dziejačy hetaj (B.B.) partyi; tych b. pasłoŭ, što pierajšli prad wybarami da B.B. z „Wyzwańnia” nia wybrali.

U Haličynie prajšli razam z Be-Be-kami i UNDO-ŭcy.

U našym Kraju prajšli: asadniki — Kaminski, Zadurski, hraf Hutten-Čapski, hienierał Želihoŭski, abšarnik Šalewič, kamianičnik Pimanaŭ i inš.

Strely, napady, śmierć i pachody z relihijnymi abrazami.

Aficyjalnaja sprawaždača (PAT) ab wybarach u Polšcy padaje, miž inšym, i hetkija zdareńni:

U wajaŭodztwach Waršaŭskim i Paznanskim u niekatorych miascach byli padčas hałasawańnia zabureńni; u Kołowiesach, Skierniewickaha paw., dakanany napad na pamieščańnie wybarnej kamisii — azbrojenaja hramada ludziej (30 asob) žniščyla telefony i parwała telehraficnyje draty; palicyja aryštawała 15 asob, a niekij Mruw-čynski, što ūciakaŭ ad palicyi — prastreleny, i ū darożie da špitala pamior. U Wiktorawku, Paznanskaha waj., azbrojenaja bajoŭka napala na pamieščańnie wybarnej kamisii i žniščyla špišy wybaršcykaŭ; aryštawana 14 asob, ranieny 2 asoby. Hetkija napady dakanany: u Dźwiernie, Ferdynandawie i Lachawie — palicyja napašnikaŭ razhaniała i aryštoŭwała, 2 asoby ranieny. Na palicejskich adwodziačych u aryšt aryštawanvch napala hramada azbrojenych ludziej i chacieła adbić aryštawanvch. U wyniku strełaŭ — 2 asoby prastreleny, jakija ū špitali pamiorli.

U našym Kraju, jak padaje P.A.T. z Nawahradka, hałasawać prywozili chworthy, starukoŭ i kalekoŭ, a ū niekatorych miascach išli hałasawać pachodami niasučy abrazy ūwiatych i kašcielnyja charuhwi.

Cikawa, chto hetkuju demonstra-cyju z abrazami i charuhwiami ładziŭ padčas hałasawańnia. Nešto, kamu heta patrebnaje było i dzie heta było?

Litoŭski hołas ab škole

Pad zahałoukam „Sumna, duŭa sumna”... „Viln. Rytou” (31.VIII. siol. h.) pamiaščaje artykuł ab školnaj sprawie. Aŭtar henaha artykułu, padčyrknaŭšy baračbu litoŭcaŭ za swaju rodnuju školu i zdabyčy ū hetaj halinie ahułaŭ, pierachodzić da pałažeńnia litoŭskaj školy ū sučasnej Polšcy. Miž inšym čytajem tam nastupnaje:

— ...Pačynam nowy školny hod. Nikoli nia byli my drenna, sumna nastrojeny. Zaŭsiody trymalisia my i trymajemsia ciapier tej dumki, što ūsia naša praca ū halinie litoŭskaj kultury darma nie prapadzie i što boľšyja ci mienšyja ślady pakinie. Dzieła hetaha

i sioleta nia ćwierdzim, što pałažeńnie biazwychadnaje. Jaho my tolki charakteryzujem tak: „sumna, duŭa sumna”. Hetym nia chočam našym kulturnym pracauńnikom zabić nastroj, ale tolki chočam hlanuć praŭdzie ū wočy.

Pačynam nowy školny hod z 24-ma pačatkawymi prywatnymi školami. Usich wučniaŭ u hetych školach kala 1240. Kali dadadziom da hetaj ličby 3740 dziełej, jakija chodzjać u litoŭskija i paŭlitoŭskija dzlaržaŭnyja školy, dyk atrymajem ličbu da 5000 dziełej, jakija sioleta ū škole buduć čuć litoŭskuju mowu. Ale-ž u Wilenščynie litoŭskich dziełej nie 5000, a niekalki разоŭ pa hetulki...

БЕЛАРУСКАЯ ХРОНІКА

Прыплыў вучняў у беларускую гімназію. У бягучым школьным годзе ў беларускую філію дзяржаўнай гімназіі ім. Ю. Славацкага ў Вільні ўступіла многа вучняў. У адну толькі першую класу ўступіла боľш, як 45 вучняў.

Суд над кс. В. Гадлеўскім і кс. Я. Семашкевічам. Дня 22 га кастрычніка ў Акружным Судзе ў Вільні адбудзецца судовая расправа супроць ведамых беларускіх ксяндзоў Гадлеўскага і Семашкевіча. Пракуратура аскаржае іх за кніжку „На покуці”, сканфіскаваную ў сваім часе адміністрацыйнымі ўладамі.

Прадстаўленьне. Лякавіцкі гурток БІГІК дня 18-га жніўня ладзіў у М. Лоцьве прадстаўленьне. У праграме былі: „Навёсцы” і „Міхалка”. Аматары-артысты ў асобах М. Татарыновчанкі, Н. Мілючанкі, Барвелянкі, А. Таранды, А. Юрлевіча, І. Юрлевіча і І. Асімовіча — свае ролі выканалі добра. Заля была перапоўнена глядзельнікамі, пераважна моладзьдзю, якая прыбыла нават з далёкіх ваколіц. Пры арганізаванні прадстаўленьня не абышлося без перашкод. Бурмістр не пазволіў беларускаму гуртку ладзіць прадстаўленьня ў залі пажарнай стражы ў Ляхавічах — тады, калі

Дзіла hetaha my nia majem iluzijaŭ i nia wierzym tym, katoryja starajucca zamaŭlać zdarowija zuby, što bačycie, litoŭcy dasatačny majuć lik škol. Skolki majem litoŭskich i paŭlitoŭskich, skolki majem takich, u jakich čas-ad-času ūspaminajeccja ab litoŭskaj mowie, — ciapier ūžo wiedajem. Boľš jak 2/3 litoŭskich dziełej buduć wučycja abo ū škole neliŭska, abo susim nia buduć wučycja...

Kali šukajem vychadu z hetkaha pałažeńnia, dyk pradusim zatrymliwajemsia pry bačkoch. Stwarylasia takaje pałažeńnie, što tysiačam litoŭskich dziełej jość mahčymaść wučycja tolki doma, u bačkoŭ... —

Ad slabie možam adciemić, što kali litoŭcam z pryčyny pałažeńnia ich školy duŭa sumna, dykam z pryčyny pałažeńnia našaj školy jašče sumniej; adnak i my nia tracim nadziei i tak-ža zaklikajem bielaruŭskaje sialanstwa wučyc swaich dziełej bielaruŭskaj hramaty ū slabie doma. Praŭda, pa našych slołach hetkaje nawučańnie adbywajeccja ūžo daŭno, ale treba rupićca, kab jaho było jaknejboľš i kab ačaplała jano štoraz šyrejšyja bielaruŭskija huščy. P. Ł.

заўсёды пазваляе карыстаць з яе жыдом, паляком і расейцам. Будынак-жа, дзе знаходзяцца пажарніцкая заля, пабудаваны за грошы і беларускага насельніцтва! Прадстаўленьне адбылося ў суседняй вёсцы М. Лоцьве; — па прадстаўленьні паліцыя забараняла танцаваць прысутным, і толькі дзякуючы захадам арганізатараў — камандант паліцыі пазволіў на скокі. Уражаньне з прадстаўленьня і з вачу найлепшае і незабыўнае. Кабжа часцей такія імпрэзы арганізаваліся!

З САВЕЦКАЙ БЕЛАРУСІ.

„Капітал” Маркса ў беларускай мове. Прэзідыюм Беларускай Акадэміі Навук вылучыў брыгаду ў складзе акадэмікаў: Шчарбакова, Панкевіча, праф. Кірушына і іншых вучоных дзеля перакладу на беларускую мову ведамага твору Маркса „Капітал”. Тэрмін сканчэньня перакладу — 1-га кастрычніка, а выхаду з друку — 1-га студня 1936 г.

Інстытут нацыянальных меншасцяў. У Менску адкрыўся беларускі дзяржаўны інстытут нацыянальных меншасцяў з сэкцыямі — жыдоўскай, польскай і рускай. Інстытут рыхтуе школьных настаўнікаў гісторыі, географіі, мовы, літаратуры, фізыкі і матэматыкі. У характары выкладчыкаў пакліканы працаўнікі Беларускай Акадэміі Навук, унівэрсытэту і інш.

Усебеларуская выстаўка работ мастакоў-самавучак. У Менску ў гэтым годзе арганізуецца першая ўсебеларуская выстаўка работ мастакоў-самавучак. Акрамя мастакоў, прадставяць свае экспанаты 130 фотатуркоў. Адначасна Наркамат асьветы БССР рашыў разам з саюзам савецкіх мастакоў аткрыць у Менску, Віцебску і Гомелі рабочыя мастацкія студыі без адрыву ад вытворчасці.

Цікавая калекцыя расьлін БССР. У першай палавіне жніўня ў Менск вярнуліся 4 экспэдыцыі цэнтральнага батанічнага саду Беларускай Акадэміі Навук. Экспэдыцыі сабралі багаты матар’ял з галіны флэры БССР. Яны абсьледавалі раёны ўсходняй і паўночнай часткі БССР і берагі Дняпра. Сабрана цікавая калекцыя расьлін — каля 3.000 гербарных лістоў. Усе сабраныя матар’ялы ўвойдуць у многатомнік „Флэра БССР”. Першы том выйдзе з друку ў 1936 г. Акрамя таго вельмі папоўніцца новымі відамі расьлін гербарый менскага батанічнага саду.

100-leccie Bielaruŭskaj katechizmoŭki.

U zborach „Bielaruŭskaha Katalickaha Wydawiectwa” ū Wilni znachodzicca bielaruŭskaja katalickaja katechizmoŭka, wydana ū Wilni ū 1835 h. Sioleta, jak bačym, spaŭniajeccja jej 100 hadoŭ. Druk hety dawoli redki. Adzin ekzemplar jaho, na jakim napisana ałoŭkam: „ex libris sacerdotis Josephi Awiżonis”,*) padarawaŭ nam u swaim časie ks. Uładysłaŭ Taločka. Adzin ekzemplar jość u bielaruŭskim muzei ім. Івана Лўкiewiча ū Wilni, byŭ tak-ža ū swaim časie ū zbiorach W. Łastoŭskaha, uspaminaje ab hetaj kniŭcy ū swajej pracy „Беларусы” і акадэмік Karski.

Raźmier stoletniaj katechizmoŭki niewia-lički: 10×15 cm., bačyn 24. Zahałowak polski: „Krótkie zebranie nauki chrześcijańskiej dla wieśniaków mówiących językiem polsko-ruskim wyznania rzymsko-katolickiego”. Wydana ū Wilni ū dyecezalnaj drukarni. Heny „polsko-ruski” jazyk, jak ubačym niŭzej, heta bielaruŭski, jakoha nazwać ułasnym imiem u wydaŭca abo nia było adwahi, abo prosta nia było naleŭnaha zrazumieńnia. Jašče i siahońnia mnohija palaki jak ukrainskuju mowu, tak i bielaruŭskuju lubiać nazywać „ruskaja”.

Na druhoj bačynie katechizmoŭki znachodzicca aprabata wilenskaha katalickaha biskupa I. B. Klongiewiча. U aprabacie jość hetki charakterny skaz: „Ten krótki katechizm zawiera w sobie naukę zdrową i dla prostaczków pożyteczną”. Pad aprabataj biskupskaj krasujeccja tak-ža podpis cenzara rasiejckaj ułady P. Kukolnika.

Na bačynach 3—15 zmieščany katalickija katechizmy ū bielaruŭskaj mowie; na bačy-

nach 15—18 paciery (Ojča naš, Prywitana budź, Wieru ū Boha, prykazańni Boŭŭja i kašcielnyja) papolsku; na bačynach 19—24 malitwy (akty wiery, nadziei i lubowi, achwiarawańnie św. Imšy i pieśnia: O, moj Boŭa, wieru tabie) uznoŭ pabielaruŭsku.

Bielaruŭskaja ū katechizmoŭcy mowa, jakaja zajmaje tam haloŭnaje miesca, dawoli čystaja. Jość adnak u jej prymieš mowy polskaj, a nawat krycha i rasiejckaj. Z charaktaru mowy wyhladaje, što pisaŭ katechizmoŭku aŭtar, jaki pachodziŭ z Uschodniaj Bielarusi. Asabliwašci bielaruŭskaj mahiloŭskaj mowy ū katechizmoŭcy čuwać wyrazna.

Woś niekalki prykladaŭ mowy: — Ci jość Boh? Jość. Što jość Boh? Satwaryciel Nieba i Ziemi i usich reczy. Chto-ž nas satwaryŭ? Boh. Nastoŭž nas Boh satwaryŭ? Što my jaho znali, chwalili, miławali a pošli z nim u Niebie królowali...

Kolkaŭ jość Bahow? Adzin Boh u troch asobach. Jak tyje asoby zawutca? Boh Aciac, Boh Syn, Boh Duch ūwiaty. Katoraja Asoba z traich starszaja, abo bolszaja, abo daunieyszaja? Usie try rounyie niet ni wadnoy ni starszey ni bolszey ni daunieyszey...

Szto treba rabić, kab dobruju spowiedź atprawić? Piersz na piersz treba hrechi prypomnieć, druhoje treba žaleć za hrechy tretcia treba uziatca pirad Boham bolij ni hrasyć, czaćwiortaja treba usi hrechy na spowiedzi pirad xiandzom skazać ni wodnoho nie tajuczy, piataja pakutu jakuju ksiondz naznaczyć treba adprawić...

Miľuju Ciebie Boŭe moy nad usio szto tolki jość na ūwieci, bo Ty jość dobro naboľszaja. Miľoŭci nayhadnieyszaja, ty mianie Boŭe satwaryu, adkupiu i da wiery ūwiatoy pryniau. Ty Boŭe dau mnie rozum, wolu i pamić, i usio Boŭe moy szto maju, ad Ciebie Boŭe maju. Dli taho ŭaleju za usie hrechi ma-

je, katoryje pomniu i nie pomniu, szto Ciabie Boŭe moy abraziu... —

Čas, u jakim katechizmoŭka pajawilasja na ūwieci, heta čas bieŭspraswietnaj panščyny, čas ciaŭkoj hramadzkiej niawoli, u jakoj prabywaŭ bielaruŭski narod. A woś i ū hetym časie znašoŭsia biskup, jaki ūwaŭaŭ za patrebnaje aŭwiačać padniawolny narod, nieści jamu slowa Boŭaŭe ū jaho rodnaj mowie. Henym biskupam, jak ūspomniena wyŭzej, byŭ doktor teolohii Andrej Benedykt Klongiewič, profesar u wilenskim uniwersytecie, paŭla rektor duchoŭnaj seminaryi, doŭhaletni kiraŭnik wilenskaj dyecezi. Wydajućy bielaruŭskuju katechizmoŭku, biskup Klongiewič čynam paćwiardziŭ chryšcijanskiju praŭdu, što niamoŭna taptać i niščycć slabiejšy narod, a što treba jaho padtrymać i jamu dapamahćy. Biskup Klongiewič, budućy ūradžencam Witebščyny, dobra znaŭ žyćcio bielaruŭskaha narodu i sapraŭdy paapostalsku išoŭ jamu z duchowaj pomačaŭ.

Paŭla hetaj staletniaj bielaruŭskaj katechizmoŭki byŭli wydanyja jašče inšyja. U 1862 h. u Waršawie, u 1906 h. u Pieciarburzie, u 1907 h. u Wilni, u 1917 h. u Wilni i ūrešcie ū 1927 h. u tej-ŭa Wilni.

Na kančatak zapytajem: jak wyhladala katalickaje relihijnaje žyćcio ū bielaruŭsaŭ sto hadoŭ tamu i jak wyhladaje ciapier? Tady wobak z inšaj panawała relihijnaja ciemra, mała lepš i ciapier. Čamu? Adnej z haloŭnych pryčyn jość tut toje, što polskaje katalickaje duchawienstwa ū swaim apostalstwie siarod bielaruŭskaha narodu zamiast karystacca jaho rodnej bielaruŭskaj mowaj, uściadž i niepadzielnaj karystajeccja mowaj narodu čuŭoj, mowaj polskaj. Mała wydać bielaruŭskuju katechizmoŭku: — treba jašče z jaje wučyc narod...

„Chr. Dumka” Nr. 9.

*) Z knih ksiandza Jazepa Awiżonisa.

3 над Нарачы

На Нарач! — Беларускае мора, сябры Беларускага Студэнцкага Саюза і сымпатыкі! — Зборка 13.VII. 1935 г. у м. Мядзеле — заклікала абвестка БСС у Вільні.

З радасцю прылучаюся да студэнцкага выбегу. Дык на Нарач! На вёску! Каб адчуць і запам'ятаць гора нашага сялянства; парадзіць, пацешыць у ягоных бедах; прывітаць родныя палі, лясы, рэкі і вазёры; пазнаць іхню прыгожасць і багацце.

У Новым Мядзеле 13.VII.35 маюць сабрацца хто як: пехатой, фурманкай, цягніком, веласипедам — абы прыбыць. Я выбіраюся з Вільні цягніком у Паставы, а ступлю пехатой.

12.VII.35 вечарам з трыма „калежаначкамі“ на станцыі ў Вільні. Выгляд пеходны. У кожнага перапоўнены наплечнік. Настрой бадзёры...

Ноч у цягніку. Нічога цікавага... Толькі павіднела — мы ўжо ў Паставах. Павятовае места, але станцыя павінна стыдацца найменшага вясковага паўстанка. І сапраўды, яна як-бы адчуваючы свой бруд і ўбогасць стыдаецца быццам места, бо стаіць ад яго на два кіляметры.

Гадзіна 3 мін. 20 раніцы. Мы ад станцыі ідзем проста ў Мядзел. Перад намі 33 кіляметры.

Вось і самае места Паставы. Усе яшчэ сьпяць, толькі дзе-нядзе сустракаюцца мужчыны з касой на плячах. Ідуць на сенакос. Перад намі простая доўгая вуліца. У самым яе канцы відаць царква. Пасярод вуліцы — нейкая чырвоная вежа, якая быццам сумысьля хоча засланіць царкву. Прыбліжаемся да гэтай вежы. Звычайная каталіцкая капліца з хвігурай Хрыста. Відаць нядаўна яшчэ пастаўлена.

Рынак. Пасярод яго нешта прыпамінае Кракаўскія „Сукенніцы“. Касцёл. Дзве царквы. Не затрымоўваючыся ідзем Віленскай вулі-

цай у кірунку Мядзела. Прыгожая вуліца. Пры ёй месцяцца амаль усе пастаўскія ўстановы: стараства, паліцыя, суд і г. д. Усё між садоў. За месцам кравід прыгожы: хвалісты прастор, пакрыты лесам і палеткамі. Мінаем кілямэтровыя стоўбікі... Ужо шосты... Восьмы...

— Можна супачынем? — кажу да сябровак.

— На дзесятым кілямэтры! — адказвае наша Насця, якая ўсё ідзе наперад, ды так, што трэба глядзець, каб не адстаць.

Ідзем. Усе відаць трохі змучаныя, але перад дзесятым кілямэтрам не супачынем — гэтак хоча дзявочая амбіцыя.

Вось і ён — той дзесяты! Здымаем наплечнікі, каб супачыць. Прыгожы лес. Ягады. Сяброўкі ня могуць усядзець і толькі набыраўшы поўныя кубачкі суніцаў селі супачываць.

Мінаем вёскі Лотву, Слабоўшчыну, Перагародзь ўжо з горкі відаць возера Мядзел. Мы ўжо пры ім. Гэта адно з трох вялікіх памясьціўшыхся блісна сябе вазёраў: Нарач—Мястра—Мядзел.

Гэтае апошняе чамусьці ёсць у адлежнасці каля сямі кілямэтраў ад мястэчка Мядзел, якое размясцілася на беразе возера Мястра.

Супачыўшы і нацешыўшыся прыгожасцю возера Мядзел, ідзем у мястэчка гэтага-ж назова, дзе маецца быць зборка ўдзельнікаў выбегу... Вось і мястэчка. Каля старога касцёла спатыкаем грамаду знаёмых студэнтаў і сымпатыкаў. Прывітаньні, выселасьць, гумар. Неўдалёку круціцца двух паліцыянтаў, але не падходзяць, толькі здалёку цікава аглядаюць. У сяброў выбегу відаць змучэнне. Кожны думае, як-бы хутчэй у гумно на сена. Паміма гэтага, перад заходам сонца на возеры Мястра плылі дзве лодкі, а з іх разнісіліся песьні беларускай студэнцкай моладзі, што сваёй роднай мэлёдыяй дарыла возера і пры ім стаюшае мястэчка.

Перазначаўшы, раніцай паставілі пакінуць м. Мядзел, каб хутчэй наеязьць сутычнасць з наднарочанскай вёскай і самай Нарачай.

Пакідаем мястэчка. Усе пяхом, апрача двух сяброў на веласипедах. На іхніх кіраўніцах павяваюць бел.-чырвона-белыя сьцяжкі...

(д. б.)

Ул. К.

Беларускі Адрыўны Календар на 1936 год

ужо хутка выйдзе з друку. Зьмяшчае ён цікавы матэрыял з беларускага — з літаратуры, гісторыі, грамадзкага жыцця, адраджэнскага беларускага руху; падае шмат гаспадарскіх навінаў і парадаў. Заказы ўжопрыймаюць беларускія кнігарні ў Вільні: „Пагоня“, Ст. Станкевіча і Ул. Манкевіча.

Пісьмы з вёскі

Дзікая зьява.

За нарач, Пастаўскага пав. У нас 19 жніўня на Спаса бывае фэст. Сёлета, як і кожны год, было зышоўшыся ў гэты дзень у За-нарач многа народу. На фэст ідуць старэйшыя і моладзь — адны йдуць у царкву, другія каб спаткацца з знаёмымі, а найбольш ідуць так сабе: паглядзець. Сёлета некаторыя йшлі на фэст мусіць па тое, каб пабіцца. Ну і біліся... Пабоі былі па цэлай парафіі — хлопцы як бандыты ўночы нападалі на дарозе на моладзь і рэзалі нажамі. У рэзультате гэтай дзікай гульні адзін зарэзаны, другі да паўсмерці збіты, а іншыя паабіваныя. Пасля гэтага мела многа работы паліцыя арыштоўваючы дзікуноў, якіх вадзіла да судзды зьледчага, а дзікунчыкі тады былі пакорныя, як агнятыкі.

Дарагая моладзь! Схамянiся, апамятаўся і глянь на сябе крытычна. Гэта-ж зьява дзікасьці анішто іншае. Дык бараніся ад зьдзічэння! Замест гарэлкі купляй кніжкі, замест піць — чытай. Выпісвай родную газету, чытай яе, распаўсюджвай і вучыся змагацца за добрае дзела, — вучыся барацца з цемрай, з ворагамі добра, з ворагамі Краю. Моладзь, шукай сьцежкі праўды, ідзі да сьвятага свайго адрэджэння. Моладзь, ідзі, шукай прасьветы, бо йнакш згінеш. Моладзь, арганізуйся ў гурткі Беларускага Інстытуту Гаспадаркі і Культурны. Адным словам, гэтак бараніся ад зьдзічэння, каб зусім не загінуць. Стахоўскі.

Наша воласьць.

Ялаўка, Ваўкавыскага пав. Жыхары нашай воласьці ў большасьці праваслаўныя, ёсць крыху і каталікоў. Па народнасці, каталікі і праваслаўныя, беларусы. Ёсць крыху жыдоў і яшчэ менш паля-

коў, якія да нас прыехалі здалёк. Палякоў нашыя людзі называюць мазурамі. Двароў у нас няма; ёсць са 2 дзесяткі стара-шляхоцкіх асадаў, што маюць па 20 да 60 дзесяцінаў зямлі. Нашыя людзі ведаюць, хто яны, і сваёй беларушчыны ня скрываюць. Першай арганізацыяй у нас была „Грамада“ — было 6 гурткоў. Пасля ліквідацыі „Грамады“ пачалі ў нас засноўваць польскія арганізацыі, у якіх цяпер праводзіцца барацьба польскай эндэцыі з польскай санацыяй за душу нашых беларусаў. Гэтыя польскія арганізацыі ў нас ня трымаюцца — паўстаюць і развалваюцца. Былі ў нас і свае беларускія арганізацыі культурна-асьветныя — былі 3 гурткі Т.Б.Ш., але іх улада „завешала“.

Нашым людзям трэба сваёй беларускай арганізацыі, адцеям патрэбная родная беларуская школа.

Братцы, дабіваймася свайго: роднай школы, сваёй арганізацыі, роднай мовы ў царкве і ў касцэле, у самаўрадах і адміністрацыі; дабіваймася так-жа і пабольшаньня сялянскіх гаспадарак, бо на вускіх шнюрках зямлі няма чаго рабіць і няма магчымасці жыць.

Вейкаўскі.

Naša pošta.

Niawierużku: Korespondencyi Wa-
żaj nie nadrukuję, bo nie nadajęca, pi-
śmiej ab sprawach, što mając narodnoje abo
hramadzkaie značennie.

Bahdanowiču M.: Wy sami skażycie
swajej poście, kab Wašyja hazyty nie piera-
dawala ū wolaść. Jak budzicie ū Wilni, dyk
u nas ad 14 da apošnich numaroŭ „B. K.“
możacie dostać. „Borć“ za „červień-lipień“
jašče nłama.

Wiejkaŭski: Za korespondencyi dzia-
kujęm. Wykarystajem. Pišycie čašciej.

Kunosa: Woźmiem pad uwahu, kary-
stajem, na tuju temu pišycie ū hazetu.

Stachoŭski. Za hazetu treba placić,
bo „B. Kr.“ wychodzić koštam składek; za
korespondencyju dziakujęm; pišycie ab żyćci
ū wašaj wakolicy čašciej.

Беларусы павінны чытаць і пашыраць беларускую прэсу:

1. „Беларуская Крыніца“ XIX год
„Biełaruskaja Krynica“, выдань-
ня, палітычны, грамадзкі і літаратурны
часопіс, выходзіць што тыдзень. Пад-
піска на год 4 зл., на паўгода — 2 зл.
Адрас: Red. „Biełaruskaja Krynica“ Wil-
no, Zawalna 1—1.

2. „Самапомач“— „Samapomač“,
IV год выданьня, адзіны ў нас бела-
рускі коопэратыўна-гаспадарскі
часопіс, выходзіць рэгулярна што ме-
сяц. Падпіска на год 3 зл., на паўгода
1.75. Адрас: Red. „Samapomač“, Wilno,
Połocka 9—4.

3. „Шлях Моладзі“, VII-мы год вы-
даньня, часопіс беларускай моладзі,
выходзіць рэгулярна што месяц. Пад-
піска на год 2 зл., на паўгода 1 зл.

Беларуская газета найтанейшая і найдаступнейшая. Пробныя ну-
мары (апрача „Калосьска“) на просьбу высылаюцца бясплатна.

Пішэце выразна свае адрасы!

Адрас: Red. „Šlach Moładzi“, Wilno, Za-
walna 1—2.

4. „Chryścijanskaja Dumka“, 8-мы
hod wydańnia, biełaruski katalicki časa-
pis, wychodzić rehularna što miesiac.
Padpiska na hod 3 zł., na paŭhodu —
1.50 zł. Aдрас: Red. „Chryścijanskaja Dum-
ka“, Wilno, Zawalna 1—2.

5. „Praleski“, 1-šy hod wydańnia, bieł-
aruski dzičiaŭ časapis, wychodzić što
miesiac. Padpiska na hod 2 zł. Aдрас:
Red. „Praleski“, Wilno, Zawalna 1—2.

6. „Kalośsje“, 1-шы год выданьня,
беларускі літаратурна-навуковы часо-
піс, выходзіць раз у тры месяцы. Пад-
піска на год 4 зл. Адрас: Red. „Kaloś-
sie“, Wilno, Zawalna 1—2.

Z KRAJU.

Unijnaja konferencyja. 5 i 6
wieraśnia adbyłasia ū Pinsku Unijnaja
Konferencyja. Usich učasnikoŭ kanfe-
rencyi było kala 70 asob, u hetym
liku 15 ukraincaŭ i 8 biełarusaoŭ.

Z WILNI.

Chwarejuć na tyfus. U Wilni
paŭyrajecca chwaraoba bruśnoha tyfu-
su. Zachwareta ūžo bolš dziesiaci
asob. Sanitarnyja ŭłady staraŭca nie
dapuścić paŭyreńnia hetaj chwary.

Zjezd historykaŭ. Ad 17-ha da
20-ha h. m. budzie adbywacca ū Wil-
ni VI-ty zjezd historykaŭ. U zjezdzie
prymie ŭdział ŭmat wučonych, naŭ-
pterad z Połšcy. Pračytany buduć re-
feraty na roznarodnyja temy z haliny
historyi prawa, kultury i ekonamična-
ha żyćcia Wialikaha Kniastwa Litoŭ-
ska-Biełaruskaha. U zjezdzie nia pry-
muć udzielu wučonyja Niez. Litwy.

U hetkich hutarkach nie pašpieŭ
ja ahledzićca, kali minula ūžo nie-
kalki hadzinaŭ. Pabačyŭ ja aprača
sali, u jakoj mianie pryniali kursantki,
jašče školnuju salu, dzie stajali pro-
styja školnyja laŭki, dzie wisieła na
ščianie tablica, pobač jaje karta hie-
ahrafičnaja. Adnym słowam, sala jak
sala, da jakaje my prywykli sa swa-
ich školnych hadoŭ.

Pahladziŭ ja na biblijateku. Nie-
wialiki pokoj, zatoje cichieŭki, jasny,
pastaredzinie wieliki stoł z roznaŭja-
mi časapisami, pad šćianaju waŭna
stajac šafy z kniŭkami. Chwalicca
biblijatekarka, jakaja jakha była ū na-
šaj kampanii, swaimi paradkami. Pa-
kazywaje katalohi, prydumanyja wiel-
mi chitra, dzieła taho, što koŭny čy-
tač moŭa lohka znašćci, što tolki nie
nadumaŭ-by. Kniŭki majúć roznaŭ
źmiestu ŭmat beletrystyki, chacia za-
šmat henych kniŭkaŭ kursanty nia čy-
tajuć. Niama kali,—kažuć. Waŭniejšaja
rabota, apracaŭnie lekcijaŭ što-
dziennych, padhatoŭka da referataŭ,
jakija ū ich koŭny čytaje, ci na't lepš

skazać haworyć, dzieła taho, što pry-
wykajuć jany hawaryć na pamiać,
apracawaŭsy nasamperš paasobnyja
punkty na papiery. Hetak u ich ha-
worać lekcyi prelehenty, dzieła taho,
što żywaja hutarka zusim inšyja śle-
damki pakidaje na sluchačoch, čym-
sia čytanaja. Prywučajucca i kursanty
ad samaha pačatku hawaryć na pa-
mieć. Da henych referataŭ majúć ja-
ny literaturu z roznych halinaŭ wie-
dy. Joś i nadta paważnyja źmiestam
kniŭki, dzieła taho, kab mieć zaślody
mahčymašć prakantralawać z pieršaje
ruki pytańnie, ab jakim idzie ū da-
dzienny mament hutarka.

Zahlanuŭ u spalnyja pakoŭ. Ras-
kazywajuć mnie, što zaślody na kur-
sie, kali tolki učasniki zjaŭdžajucca,
kuraŭnik kursu pytajecca, ci chočuć
speć jany pa mienšaj kolkašci asobaŭ,
ci naedwarot—spaciŭmuć u wialikaj sa-
li. Adnačasna zaachwočywaŭ nadta
da supolnaje spalni, pradstaŭlajuć
uśim karyść uzhadawańnia ū henaj
ploščy ū sensie wyklikańnia nastro-
jaŭ demakratyčnych i taho ŭmlećwa
padparadkawacca masie, jakaje ū żyć-

ci wielmi patrebnaje. Spalnia supol-
naja heta adnačasna miesca, dzieiduć
dalej sprečki, jakich jašče nie zakon-
čyli kursanty ū praclahu dnia.

Nikatoryja mo i nie chacieli-b
pačatna, kab spać u wialikaš kolkaš-
ci ludziej supolna. Chutka adnak pry-
wykajuć i pačynajuć bačyć samyja
karyści z hetaha, dzieła taho, što
wysokaja atmosfera maralnaja, pa-
waŭny nastroj slarod prysutnych slab-
roŭ zabiášplečywujuć ad lohkich hu-
tarak, jak heta časta traplajecca pa-
miž maładymi.

Dyk prosta pa klaštarnamu was
uzhadowywujuć! — kažu ja śmialučyś...

— Heta dyk uŭo nie. Z nas ni-
chto nie sabirajecca ū klaštar, a ze
toje my nawučyliś biazumoŭna canić
naleŭna tyja prajawy żyćcia, jakija ma-
juć sabie cennašci tyja ci inšyja, nie-
zaleŭna ad taho, skul jany iduć. Nas
woś praslawili, jak nieŭkich sacyjali-
stych, amal što biazboŭnikaŭ i nam
samym niama wiedama dzieła čaho.
Kali-b henyja našyja worahi dy pry-
jehali i pahladzieli na našaje żyćcio,
dyk dumaju, što nihto nie paśmieŭ-

by kazać aniwodnaha blahoŭna słowa
ab nas i našaj ustanowie.

I pačuŭ ja, što uniwersytet u Šy-
cach istnuje ad 1923 hodu, što maŭe
uŭo swaich haduncoŭ na roznych sta-
nowiŭščach żyćciowych, što uŭse jany
astaliŭ adnak wliernyja wioscy, što
nihto nia ŭciok ŭkać niejkeha „pan-
skaha chleba“ Koŭny hod zjaŭdžajuc-
ca, kab padrachawać swaje rady, kab
acanić zdabyčy. I pakazywajecca zaŭ-
siody, što byŭšy kursant zajmaŭe pie-
radawoje miesca ū żyćci. Jany kiru-
juć hminnym samaŭradem, jany ma-
juć u swaich rukach paŭarnyja stra-
ŭy, jany zahadywajuć kaaperatyŭnymi
ustanowami. Adnym słowam niama
niwodnaje haliny wiaskowaha kultur-
naha żyćcia, żyćcia aświethnaha i has-
padařaha, dzie-b haduncy Šycaŭ nie
pakinuli swaich śladoŭ. I wierac jany,
što biazumoŭna budućna naleŭć da
ich, dzieła taho, što papularnašć Šy-
caŭ rašćie, što raz wialikšaja kolkašć
ludziej sludy pryjaŭdžaje i joś siaŭ-
nia patreba niekalki ci niekalkinacca-
ci Šycaŭ na Połšč.

(d. b.)